

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต (ฤดูน้ำหลาก): ชุมชนบ้านกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

Promotion of tourism during flood crisis: a case study of Baan Kong community in Kongkrait district, Sukhothai province

สุพัตรา โตบุญมา¹ และ ปณายุ ไชยรัตนานนท์²
Supatta Toboonma¹ and Panayu Chairatananonda²

Received: 2023-10-24

Revised: 2024-03-05

Accepted: 2024-03-19

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยว ถือเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาล เนื่องจากเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่มีความหลากหลาย ประกอบกับ แนวโน้มของโลกในปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์มากขึ้น โดยผ่านการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คนและวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งชุมชนบ้านกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกับฤดูน้ำหลากในทุกปี แต่พื้นที่ชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับฤดูน้ำหลาก พื้นที่น้ำหลาก ถือเป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนทั้งชีวิตความเป็นอยู่ และการเดินทาง เป็นต้น บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและศึกษาด้านทุนทางพื้นที่ชุมชนบ้านกง ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม แผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ การรับรู้ของคนในชุมชน การร่วมมือและความคิดเห็นของชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในช่วงเวลาฤดูน้ำหลาก เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนสามารถสร้างรายได้ เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรในชุมชนมากยิ่งขึ้น การศึกษามีวิธีการลงสำรวจพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ตัวแทนภาคชุมชน ชาวบ้านเกาะกง ทั้งหมด 15 คน และการสอบถามโดยแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรตัวอย่างในบ้านกง หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10

¹ คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
(School of Architecture, Art, and Design, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang)

ผู้เขียนหลัก (corresponding author) E-mail: 63602010@kmitl.ac.th

² คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
(School of Architecture, Art, and Design, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang)

ทั้งหมด 94 คน ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนบ้านกงสามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลากได้ เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน และการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส โดยการเสนอแนะในเรื่องความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลากซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ การส่งเสริมการทำโฮมสเตย์ การเสนอแนะเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเป็นการวางแผนการท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่นสามารถนำไปก่อให้เกิดประโยชน์กับพื้นที่และชุมชนได้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต การส่งเสริมการท่องเที่ยว ฤดูน้ำหลาก ชุมชนริมน้ำ

Abstract

Tourism is an industry that generates significant income for Thailand due to the diversity of natural and cultural resources, aligning with the prevailing global trends where the travelers increasingly prioritize experiential tourism. Notably, tourists seek immersive encounters with the locals' lifestyles, culture and traditions. Kong Krailat district in Sukhothai province is a community that endures the annual flood season. The community has derived a unique culture, tradition and way of life related to the flood season. This article aims to explore and study the local community's assets in Kong Krailat district, encompassing its physical geography, economy, society, development plans, and the community's perception regarding the cultural tourism development. Additionally, this study aims to assess the potential of the community for cultural tourism during the flood season. Therefore, guidelines for tourism development during the flood season for community were proposed. For data collection, 15 purposive samples were interviewed consisting of local philosophers, seniors, community leaders, entrepreneurs and representatives of Koh Kong villager. In addition, 94 samples of people in Ban Kong moo 9 and moo 10 were surveyed. As a result, ensuring safety for tourists during flood season is suggested by establishing points for rescuers or first aid units. Moreover, plans include promoting homestays and suggesting tourist routes within the community.

Keywords: community tourism, tourism during crisis, promotion of tourism, flood season, waterfront community

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ซึ่งจากสถิติการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553–2562 รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้นในทุก ๆ ปี ทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติสูงถึง 2,727,903.84 ล้านบาท (National Statistical Office of Thailand, n.d.) และมีแนวโน้มในการเติบโตเรื่อย ๆ ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้งและมีทรัพยากรที่มีความหลากหลาย ประกอบกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ให้ความสำคัญกับการพัฒนากการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น และแนวโน้มโลกปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวหาประสบการณ์มากขึ้น โดยการท่องเที่ยวผ่านวิถีชีวิตผู้คนและประเพณีท้องถิ่นโดยแท้จริง

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว และมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ เช่น เมืองเก่าสุโขทัยซึ่งเป็นเมืองมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เช่น บ้านนาต้นจั่น ตำบลทุ่งหลวง และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอำเภองกงไกรลาศ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอำเภองกงไกรลาศนั้น จังหวัดสุโขทัยมีแผนกำลังผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแห่งใหม่ ซึ่งมีชื่อว่า โครงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ชิมขนม กินปลาน้ำยม ชมวิถีชีวิต คนกงไกรลาศ” ซึ่งได้ระบุไว้ในแผนการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2560–2564

การท่องเที่ยวชุมชนบ้านกงนั้นเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตซึ่งมีประเพณีที่สืบทอดมาอย่างช้านาน มีทำเลที่ตั้งที่มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอมืองพิษณุโลกและอำเภอมืองสุโขทัย มีเส้นทางคมนาคมสายสำคัญตัดผ่าน คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนบ้านกงมักประสบปัญหาน้ำหลากหรือน้ำท่วมทุกปี โดยเฉพาะชุมชนบ้านกง เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มและแม่น้ำยมไหลผ่านในพื้นที่ ซึ่งน้ำหลากมีทั้งผลดีและผลเสียต่อพื้นที่ ในด้านผลดี คือ ในฤดูน้ำหลากหรือบริเวณน้ำท่วมถึงมีปลาหลายสายพันธุ์ส่งผลให้ผู้คนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มมีอาชีพประมง และเนื่องจากแม่น้ำยมเป็นแหล่งปลาน้ำจืดที่สำคัญของประเทศไทย มีปลาเศรษฐกิจจำนวนมาก และยังมีผลิตภัณฑ์จากปลาที่มีชื่อเสียง เช่น ปลาร้า น้ำปลา เป็นต้น ส่วนด้านผลเสียนั้นเกิดผลกระทบต่อบ้านเรือนเสียหาย ชาวบ้านกงนั้นมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำยมมาตั้งแต่อดีต มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เคยเกิดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก กล่าวคือในอดีตมีพิธีทอดผ้าป่าทางเรือไปยังวัดต่าง ๆ ที่อยู่ริมแม่น้ำยมทางด้านตะวันออกและตะวันตกของชุมชนบ้านกง แต่ไม่ได้รับการสืบทอด และประเพณีการแข่งเรือที่มีการเปลี่ยนไปจากอดีต โดยในอดีตนั้นเป็นการแข่งขันเรือที่มีหลายฝีพายและมีเรือจากที่อื่นมาลงแข่งขันด้วย แต่ปัจจุบันมีการจัดแข่งขันเฉพาะคนในท้องถิ่น เป็นต้น กรณีตัวอย่างของพื้นที่น้ำหลากที่มีการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น โตนเลสาบ ประเทศกัมพูชาเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชียมีการจัดให้มีการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตผู้คนที่ย้ายอยู่ในทะเลสาบแห่งนี้ในฤดูน้ำหลากโดยการให้ท่องเที่ยวล่องเรือชมบรรยากาศ และวิถีชาวน้ำ ซึ่งชาวบ้านในทะเลสาบมี

รายได้จากการขายของฝาก ของที่ระลึกสินค้าแปรรูปจากปลา (Travel Around The World, n.d.) และ ภูเขาไฟซากุระจิมะ เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดคาโกชิมะ และเป็นหนึ่งในภูเขาไฟหลักของโลกที่ยังไม่ดับ และยังมีควันพวยพุ่งออกมาจากปล่อง โดยตั้งอยู่ห่างจากเมืองคาโกชิมะประมาณ 4 กิโลเมตรภูเขาไฟ ซากุระจิมะ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอันหลากหลายโดยทางเมืองก็มีซุ้มแผนอพยพอยู่เป็นประจำ และสร้างที่หลบภัยให้ประชาชนสามารถหลบจากเศษหินภูเขาไฟที่ตกลงมาได้ และถึงจะอันตรายแต่ผู้คนนิยมเดินทาง มาเที่ยวที่นี้กันอย่างต่อเนื่อง สามารถเดินทางมาได้ตลอดทั้งปี (Thairat Online, 2022) ดังนั้น เมื่อศึกษาจาก พื้นที่ตัวอย่างด้านการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตแล้ว สามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้แม้จะมีความเสี่ยง แต่หากมีการป้องกันและบริหารจัดการที่ดี จึงส่งผลให้มัตสึชิมะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพื้นที่ของชุมชนบ้านกง เพื่อที่จะได้ทำการวิเคราะห์ประเมินศักยภาพของชุมชน เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมที่มีศักยภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ใช้ฤดูน้ำหลากให้เป็นประโยชน์ หรือสร้างโอกาสรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อให้ชุมชนรู้สึกรัก และหวงแหน อนุรักษ์สืบทอดทรัพยากร ในพื้นที่ของตนเองที่มีความเป็นอัตลักษณ์ที่มีศักยภาพให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและศึกษาต้นทุนทางพื้นที่ชุมชนบ้านกง ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม แผนพัฒนาและยุทธศาสตร์
2. ศึกษาการรับรู้ของชนในชุมชน การร่วมมือและความคิดเห็นของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เกี่ยวกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในช่วงเวลาฤดูน้ำหลากให้กับชุมชนบ้านกง อำเภอโกโรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ทบทวนวรรณกรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต (ฤดูน้ำหลาก) ชุมชนบ้านกง อำเภอโกโรลาศ จังหวัด สุโขทัย ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบ การท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดการตั้ง ถิ่นฐานชุมชนริมน้ำ แนวคิดในเรื่องเมืองพลวัต และแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

การส่งเสริมพื้นที่ให้ชุมชนบ้านกงนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้นั้น ต้องมีการศึกษาทบทวนใน เรื่องขององค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับศักยภาพของการท่องเที่ยว คือ ความ พร้อมด้านแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวเป็น

องค์ประกอบที่สำคัญ ในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว และในบทความนี้ได้อ้างถึง Boonyapak (1986) ซึ่งกล่าวไว้ว่า (1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง (2) ความสะดวก ในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว (3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย (4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว (5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว (6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ยังอ้างถึงแนวคิดของ Dickman (1996) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ คือ แหล่งท่องเที่ยวมี 5 องค์ประกอบ (5A) กล่าวคือ (1) สิ่งดึงดูดใจ (attraction) (2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) (3) การบริการที่พัก (accommodation) (4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (activities) (5) สิ่งอำนวยความสะดวก (destination amenities) Bhumibhamorn (2019) อ้างอิงจาก Thongma (2016) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ความสำคัญกับ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ศักยภาพของคน (2) ศักยภาพของพื้นที่ (3) การบริหารจัดการ (4) ด้านการเรียนรู้ และ Srirathu (2008) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) การกำหนดเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ (2) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถในการรองรับการจัดการควบคุมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญในการมาปรับใช้เนื่องจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงสภาวะวิกฤตฤดูน้ำหลากมีความเสี่ยง ความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ (3) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ (4) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

พื้นที่ชุมชนบ้านกงนั้น มีวัฒนธรรมประเพณีที่มีความเป็นเอกลักษณ์นำไปสู่การทบทวนในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งอ้างถึง Jittangwattana (2005) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ สัมผัส และชื่นชมกับความเป็นเอกลักษณ์ และความแตกต่างของวัฒนธรรมของพื้นที่ด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษา ประเพณี หรืออาหาร เป็นต้น และมีความสอดคล้องกับ Rattanasuwongchai (2011) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับสิ่งสนใจหรือสิ่งเร้าให้เดินทางไปยังจุดหมายเพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วมและตระหนักคุณค่า วัฒนธรรมของชุมชนนั้น รวมถึงงานที่สร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จากการวิเคราะห์แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถนำไปสู่บทความนี้ และสามารถมาเป็นแนวทางในการอธิบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลากในพื้นที่ชุมชนบ้านกง เนื่องจากพื้นที่ชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเอง มีประเพณีที่เคยเกิดขึ้น

ในอดีตและไม่ได้รับการสืบทอด เช่น ประเพณีทอดผ้าป่าทางน้ำ มีรูปแบบอาคารที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งเป็นต้นทุนของพื้นที่ศึกษา และจะเห็นได้ว่ามีประเพณีทอดผ้าป่าทางเรือ การแข่งเรือเนื่องจากชุมชนบ้านก่งนั้นมีชีวิตที่สัมพันธ์กับฤดูน้ำหลากและมีการสร้างบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ

จึงมีการศึกษาถึงแนวคิดการตั้งถิ่นฐานชุมชนริมน้ำ และแนวคิดในเรื่องเมืองพลวัตซึ่ง Phongprayoon (1993) กล่าวว่า รูปแบบของการตั้งถิ่นฐานโดยอิงไปกับเส้นทางคมนาคมบริเวณที่ราบเป็น ส่วนมาก และยึดตามเส้นทางคมนาคมเป็นหลักในการตั้งบ้านเรือน โดยลักษณะการตั้งบ้านเรือนแนวยาว (linear settlement) หรือตามเส้นทางคมนาคม ได้แก่ แม่น้ำลำคลอง และถนน เป็นต้น โดยการตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำลำคลองเป็นการเลือกพื้นที่ของมนุษย์ตั้งแต่สมัยอดีตโบราณเพราะแหล่งน้ำเป็นแหล่งอาหาร แหล่งเพาะปลูก และใช้เป็นเส้นทางคมนาคม มีการสร้างอาคารบ้านเรือนลงบนน้ำประกอบด้วยเรือนแพ หรือชุมชนแบบสะเทินน้ำสะเทินบกซึ่งปัจจุบันชุมชนบ้านก่ง ยังมีชุมชนแบบนี้บริเวณเกาะกงเมื่อฤดูน้ำหลาก บริเวณเกาะกงนั้นเหมือนกับเกาะกลางน้ำ และคนในเกาะกงยังสามารถอยู่กับน้ำหลากได้โดยการปรับตัวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Marome (2019) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ ทำให้เมืองต้องปรับตัวรับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ Pujinda & Yosapol (2016) ในเรื่องของการสร้างเมืองที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วกับวิถีชีวิตใหม่ที่ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พบว่า ชุมชนบ้านก่งมีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ทั้งวัฒนธรรม ประเพณี และมีการปรับตัวอยู่กับน้ำหลาก ซึ่งชุมชนอาจจะไม่ได้มองว่าพื้นที่ตนเองมีปัญหาจากน้ำหลาก และยังได้มีรายได้เพิ่ม จึงควรมีการส่งเสริมพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

มีการทบทวนเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย Department of Local Administration, Ministry of Interior (2006) ให้นิยามไว้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ การส่งเสริมให้민ักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นหรือชุมชน และใช้บริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ใช้องค์ประกอบของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในระบบการท่องเที่ยว (tourism system) เป็นหลักการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว และมอบหมายงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปเป็น แนวทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ (1) การส่งเสริมด้านแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านบริการการท่องเที่ยว และ (3) ด้านการตลาดท่องเที่ยว ซึ่งในการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะมีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ (1) พัฒนา บุธณะ พื้นฟู มรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมในทุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่สร้างแหล่งใช้จ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว แต่ยังคงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตของชุมชนให้ยังคงอยู่ในสภาพเดิม (2) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว (3) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบ นักท่องเที่ยว (4) แรงฟื้นฟู ความร่วมมือกับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงโดยอาจมีการลงทุนร่วมกัน (5) บริหารการท่องเที่ยว โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก สร้างให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับธุรกิจ หรือกิจกรรมของชุมชนเป็นเกณฑ์ตัวแปรในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก

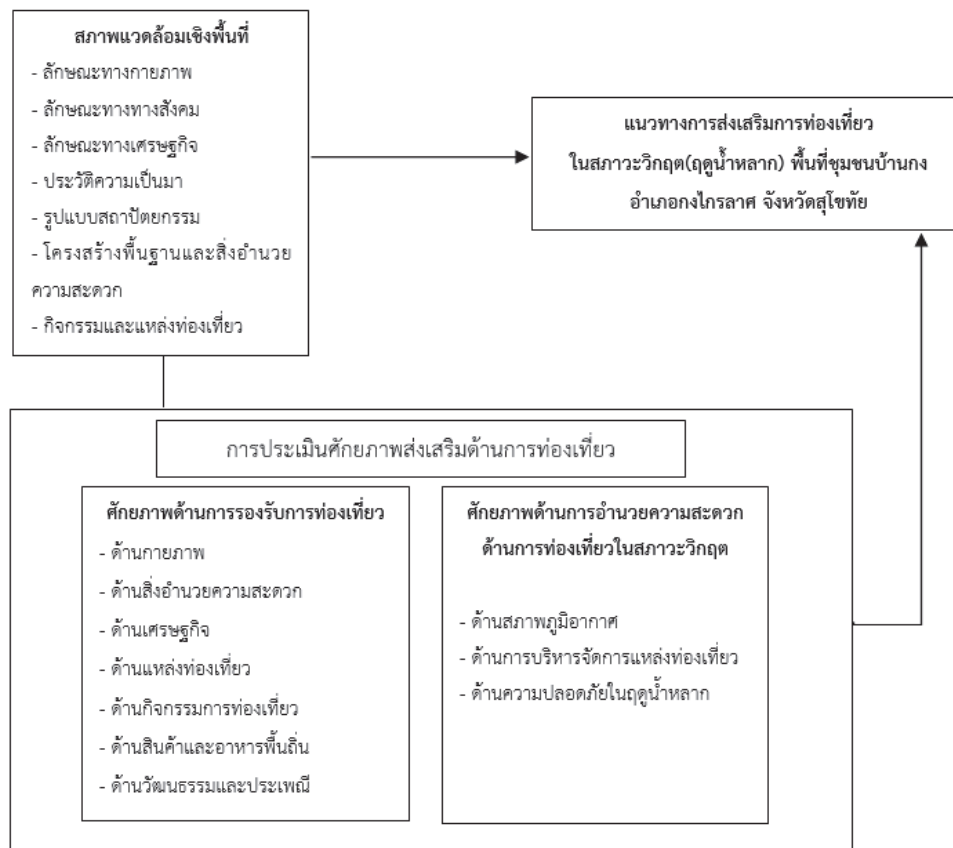
จากการทบทวนเรื่ององค์ประกอบและศักยภาพการท่องเที่ยวสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัวแปรในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก และสามารถปรับใช้เพื่อเป็นตัวแปรในการศึกษาเรื่องศักยภาพของพื้นที่ และมีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพ ซึ่งประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเศรษฐกิจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสินค้าและอาหารพื้นถิ่น ด้านวัฒนธรรม และประเพณี ด้านบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในช่วงฤดูน้ำหลาก เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ว่าในพื้นที่ชุมชนบ้านกงนั้นมีศักยภาพ และสามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก

จากการวิเคราะห์แนวคิดการตั้งถิ่นฐานชุมชนริมน้ำและแนวคิดในเรื่องเมืองพลวัต สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาพื้นที่ชุมชนบ้านกง ในเรื่องของการตั้งบ้านเรือนริมน้ำ ความสัมพันธ์กับฤดูน้ำหลาก ประวัติของชุมชน การปรับตัวของชุมชน และกำหนดเครื่องมือการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ในประเด็นการส่งเสริมพื้นที่ให้เป็นการท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก

การศึกษาแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้น จึงเป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรในด้านการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และมาตรการป้องกันภัย เนื่องจากการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตนั้นความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ๆ

กรอบแนวคิดการศึกษา

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต (ฤดูน้ำหลาก) พื้นที่ชุมชนบ้านกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประวัติความเป็นมา รูปแบบสถาปัตยกรรม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว โดยการรวบรวมข้อมูล และสำรวจข้อมูล และสอบถามข้อมูล สัมภาษณ์ข้อมูลจากคนในชุมชนบ้านกง ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ปราชญ์ชาวบ้าน และการประเมินศักยภาพส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวโดยมีเกณฑ์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประเมินว่าชุมชนนั้นมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลากได้ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วย ศักยภาพด้านการรองรับการท่องเที่ยว และศักยภาพด้านการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและการเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวสภาวะวิกฤต ฤดูน้ำหลาก และความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและชุมชน (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาได้กำหนดเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษานั้นได้เลือกพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านกง อำเภอกรโกราต จังหวัดสุโขทัย โดยให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ จึงกำหนดพื้นที่ศึกษาบริเวณชุมชนบ้านกงซึ่งอยู่ในเทศบาลกรโกราตและองค์การบริหารส่วนตำบลกรโกราตบางส่วนบริเวณทางหลวงชนบทหมายเลข 1055 ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่บริเวณหมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 บริเวณพื้นที่เกาะกง วัดกงกรโกราต ซึ่งเป็นวัดที่มีความเก่าแก่และผู้คนมานมัสการหลวงพ่อโตวิหารลอย ตลาดปลาน้ำจืดเป็นแหล่งปลาน้ำจืดที่มีความสำคัญของประเทศไทยร้านค้าในพื้นที่ซึ่งเป็นการขายอาหารพื้นถิ่นของชุมชนบ้านกง และเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอกรโกราต (ดังภาพที่ 2)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาต้นทุนของพื้นที่ชุมชนบ้านกงทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องและการรับรู้ ทัศนคติของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประเมินศักยภาพของชุมชนทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และการประเมินศักยภาพด้านการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต (ฤดูน้ำหลาก) ชุมชนบ้านกง

ภาพที่ 2 ผังแสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากบทความ หนังสือ วารสาร เอกสาร งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎี และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนริมน้ำ การท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต ศักยภาพของชุมชน การปรับตัว และวิถีชีวิตของชุมชน ชุมชนริมน้ำ ภัยพิบัติ และอุทกภัย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ สัมภาษณ์สภาพกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันในช่วงฤดูน้ำหลาก
3. สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชากรตัวอย่างของพื้นที่ชุมชนบ้านกง บริเวณพื้นที่ศึกษาเกาะกึ่ง ชุมชนบ้านกง อำเภอกรลาต จังหวัดสุโขทัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วยประชากรในบริเวณพื้นที่เกาะกึ่ง 4 ราย ราษฎรชาวบ้าน 2 ราย ผู้นำท้องถิ่นผู้ใหญ่บ้าน 2 ราย และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลงโกลาส 2 ราย องค์การบริหารส่วนตำบลง 2 ราย และผู้ประกอบการร้านค้าต่าง ๆ 3 ราย รวมทั้งหมด 15 ราย โดยข้อมูลที่ได้รับ เรื่องวิถีชีวิตของชุมชนกับฤดูน้ำหลาก ผลกระทบของฤดูน้ำหลาก การปรับตัวของชุมชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน การรับมือของชุมชน ศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน การรับรู้ของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ความเป็นมาของชุมชน ความต้องการของชุมชนในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก

4. แบบสอบถามสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปประเมินศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก ทั้งหมด 94 ราย โดยการสอบถามประชากรที่อาศัยบริเวณบ้านงหมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 10 และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างใช้สถิติการคำนวณแบบสูตร Yamane (1973)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจลงพื้นที่และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาวิเคราะห์และสรุปในเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยวิธีการบรรยายและใช้สถิติพรรณนา ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สรุปผลการประเมินศักยภาพของพื้นที่ชุมชนบ้านงในช่วงฤดูน้ำหลาก เพื่อการส่งเสริมเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนในช่วงฤดูน้ำหลาก ว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถส่งเสริมพื้นที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลากซึ่งเป็นการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสหรือไม่ และผลการรับรู้ของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในด้านการท่องเที่ยวมีการรับรู้และมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด

7. เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนงโกลาสในช่วงฤดูน้ำหลาก เพื่อเป็นการส่งเสริมพื้นที่ให้มีคุณค่าและเพิ่มรายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับชุมชน

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาจากการสำรวจสภาพแวดล้อมของพื้นที่เป็นการศึกษาต้นทุนทางพื้นที่ของชุมชนในลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม แผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ และผลจากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องความคิดเห็นต่อการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลจากการประเมินศักยภาพของพื้นที่โดยแบบสอบถาม ดังนี้

1. การสำรวจสภาพแวดล้อมของพื้นที่

ต้นทุนทางพื้นที่ชุมชนบ้านงมีอยู่ในลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม แผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ โดยลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียงไปยังอำเภอเมืองสุโขทัยที่มีแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่า เมืองมรดกโลก เช่น เชื่อมโยงไปยังอำเภอเมืองพิษณุโลกที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีสนามบินที่สามารถเดินทางจากพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างสะดวก เชื่อมโยงไปยังอำเภอศรีมณเฑียร จังหวัดสุโขทัย มีเขาลงที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ได้รับความนิยม และมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ผ่านพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีการคมนาคมที่มีความสะดวกสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย

มีรถโดยสารสาธารณะผ่านพื้นที่ จากการลงพื้นที่สำรวจพบจุดแข็งของชุมชน มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี โดยพบวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับฤดูน้ำหลากของชาวเกาะกง การหาปลาของชาวบ้านเมื่อหาปลาได้นำปลาไปขายที่ ตลาดปลา ซึ่งตลาดปลานั้นเป็นตลาดที่มีความสำคัญของประเทศ และทำการแปรรูปปลาเป็นน้ำปลา ปลา ร้า ปลา ย่าง เป็นต้น และมีชื่อเสียงมาก ประเพณีแข่งเรือ ประเพณีลอยกระทง การร้องเรือชมวิถีชีวิต ช่วงฤดูน้ำหลาก (ดังภาพที่ 3) ที่บริเวณอื่นอาจจะมองว่าเป็นปัญหาหรือเป็นวิกฤตแต่พื้นที่ชุมชนบ้านกงนั้นกลับมองว่า เป็นโอกาสเนื่องจากเกิดอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และมีตลาดริมยม 2437 เป็นตลาดที่มีความเป็น เอกลักษณ์ของชุมชน ชุมชนชาวจีนที่มีอาคารที่มีความเป็นอัตลักษณ์ และหลวงพ่อดิวหารลอย วัดกงไกรลาศ ที่เป็นถิ่นบ่อดูของชาวบ้านกง และคนนอกพื้นที่ และขนมผิงทองม้วนที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 3 ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิตของพื้นที่ศึกษาในปี พ.ศ. 2565

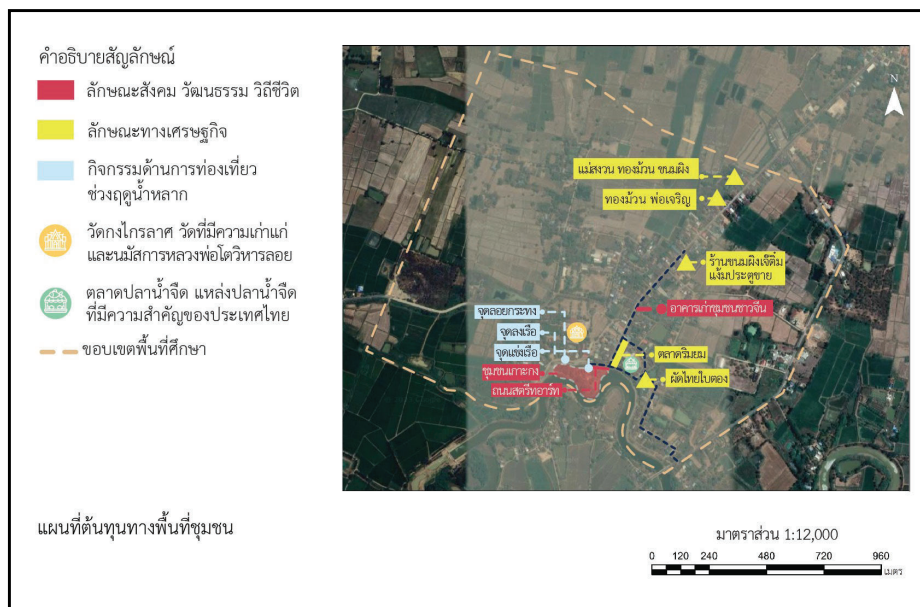
2. ผลจากการสัมภาษณ์

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเฉพาะเจาะจงโดยสัมภาษณ์ ผู้แทนหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้แทนเกาะกง เนื่องจากเป็นเรื่องเชิงนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และการร่วมมือของชุมชน และวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับฤดูน้ำหลาก ซึ่งชาวบ้านบนเกาะกงเป็นผู้ที่สัมผัสและใช้ชีวิตกับ น้ำหลากทุก ๆ ปี

โดยผู้แทนเทศบาลตำบลกงไกรลาศ ให้ความเห็นว่ามียุทธศาสตร์ในการประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอกในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านกง ที่ปรึกษานายกเทศบาลตำบลกงไกรลาศ ระบุว่า มีการ ประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุโขทัย และกรมการค้าภายใน และมีการประสานงานกับการ

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อให้เกิดความหลากหลาย และหน่วยงานท้องถิ่นอำเภอองไกรลาคสนใจในการมาพัฒนาร่วมด้วยในเรื่องของวิถีตลาดริมนม 2437 และการทำขนมกง ซึ่งปัจจุบันตลาดริมนม 2437 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสุโขทัยเป็นผู้ดูแลหลัก และปัจจุบันกรมการค้าภายในร่วมกับเทศบาลตำบลองไกรลาคจัดงาน 100 ปี ตลาดริมนมต้องชม ทุกวันเสาร์สัปดาห์แรกของเดือน และกรมการค้าภายในเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจของตลาดโดยการจัดการแจกคูปอง 50 บาท ให้กับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวตลาดริมนม 2437 เพื่อซื้อของในตลาด (ดังภาพที่ 3) และเทศบาลนั้นมีส่วนร่วมช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนโดยเฉพาะตลาดริมนม 2437 เป็นตลาดที่มีเอกลักษณ์มีความโดดเด่นและเทศบาลตำบลองไกรลาคมีนโยบายในการสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม และมีกรมทรัพยากรน้ำสนับสนุนงบประมาณ และมีการประชาสัมพันธ์หลายช่องทางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย

2.1 ความคิดเห็นต่อการร่วมมือของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชน ตัวแทนเทศบาลตำบลองไกรลาค ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลองไกรลาคเห็นว่า ปัจจุบันในพื้นที่ชุมชนบ้านกงนั้นมีการร่วมมือในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับเทศบาล วัดกงไกรลาค และคนในชุมชนร่วมมือกัน โดยตลาดริมนม 2437 และ การแข่งขันเรือเป็นการร่วมมือระหว่างเทศบาลกับคนในชุมชน และกิจกรรมวันลอยกระทงเป็นการร่วมมือของหน่วยงานท้องถิ่น วัดกงไกรลาค (ดังภาพที่ 4) และคนในชุมชนมีการช่วยกันสร้างกิจกรรมการร่วมมือให้เกิดกิจกรรม และการท่องเที่ยวภายในพื้นที่

ภาพที่ 4 ผังแสดงต้นทุนของพื้นที่ชุมชนบ้านกง

2.2 ความคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผู้แทนเทศบาลตำบลงไกรลาศ ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลงไกรลาศ ราษฎรชาวบ้าน ผู้แทนเกาะกง ด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนทั้งที่เกิดขึ้นในอดีตที่ยังสืบทอดต่อมาและสูญหายไปแล้วนั้น พบว่า ประเพณีที่เคยเกิดขึ้นในสมัยอดีตและสูญหายไปแล้วนั้น ประกอบด้วย ทอดผ้าป่าทางน้ำ วิธีการหาปลาบางอย่างที่เป็นเอกลักษณ์สูญหายไป การละเล่น เช่น เล่นลูกข่าง มอญซ่อนผ้า ในทางกลับกันยังมีประเพณีที่ยังสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น การแข่งเรือ เห็นควรนำกลับมาพัฒนา ส่วนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอดีตและปัจจุบัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากปัจจุบันจำนวนปลาในแม่น้ำยมลดน้อยลงกว่าอดีต ส่งผลให้คนในพื้นที่ออกไปทำงานต่างจังหวัด กล่าวคือ ในอดีตใช้เรือในการเดินทางปัจจุบันนั้นไม่ได้ใช้เรือในการเดินทางแล้ว

วิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำยม พบว่า ชุมชนบ้านกงนั้นมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำยมมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในสมัยอดีตนั้นเดินทางโดยใช้เรือเดินทาง ในช่วงฤดูน้ำหลากแม่น้ำยมนั้นเป็นแหล่งปลาให้ชุมชน และชาวเกาะกงสามารถปรับตัวอยู่กับแม่น้ำยมได้อย่างปกติ สำหรับชุมชนบ้านกงถือว่าเป็นผลกระทบทางด้านบวก เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน อาชีพที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก เกิดอาชีพประมง การหาปลา และการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ช่วงฤดูน้ำหลากจึงควรส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิต ควรส่งเสริมวัดกงไกรลาศให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นวัดที่มีชื่อเสียง บริเวณเกาะกงมีการส่งเสริมให้เป็นโฮมสเตย์ในช่วงฤดูน้ำหลาก ควรส่งเสริมให้มีการเรียนรู้การจับปลา ควรส่งเสริมให้มีการรื้อเรือชมวิถีชีวิตในแม่น้ำยม และปัจจุบันนั้นมีการส่งเสริมให้มีการรื้อเรือชมวิถีชีวิตในแม่น้ำยมแล้ว ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการกินปลาพื้นถิ่นหรือปลาน้ำยม และปัจจุบันนั้นมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการกินปลาพื้นถิ่นหรือปลาน้ำยมอยู่แล้ว

3. ผลการประเมินศักยภาพ

ประเมินศักยภาพมีการประเมินทั้งหมด 10 ด้าน จากชุมชนหมู่ที่ 9 และ หมู่ที่ 10 บ้านกง และสามารถสรุปผลประเมินศักยภาพออกเป็น 2 กลุ่ม ได้ดังนี้

3.1 การประเมินศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว (ดังตารางที่ 1)

1) การประเมินศักยภาพด้านกายภาพ เป็นการประเมินในด้านอาคาร และฤดูน้ำหลากของชุมชน โดยรวมนั้นมีศักยภาพมาก เนื่องจากอาคารมีความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์สวยงาม และยังคงสภาพดั้งเดิม ชุมชนนั้นมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก

2) การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นเรื่องของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยรวมมีศักยภาพมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากพื้นที่ชุมชนบ้านกงมีท่าเลที่ตั้งที่มีระบบขนส่งที่เข้าถึงได้สะดวก มีถนนสายสำคัญผ่าน มีรถประจำทางที่สามารถเดินทางมายังพื้นที่ได้ และมีโครงสร้างพื้นฐานที่สะดวกแต่มีเพียงระบบบำบัดน้ำเสีย สถานที่ทิ้งขยะและกำจัดขยะ ที่ในชุมชนนั้นไม่มีหรือมีน้อยยังไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ ซึ่งการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ที่ขยะ ระบบบำบัดน้ำเสียเป็นสิ่งสำคัญมากเกี่ยวเนื่องกับด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อมีคนเข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้นจะมีขยะ และการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคมากยิ่งขึ้น

3) การประเมินศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ในด้านโรงแรม โฮมสเตย์ ร้านค้าขายของพื้นถิ่น ตลาดปลา เป็นต้น โดยภาพรวมนั้นมีศักยภาพมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากชุมชนบ้านกงมีร้านขายของพื้นถิ่น มีตลาดปลาที่สำคัญของประเทศไทย และชุมชนต้องการส่งเสริมโฮมสเตย์แต่ไม่ได้ต้องการโรงแรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ชุมชนบ้านกง เนื่องจากบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงมีโรงแรมขนาดใหญ่แล้ว จากการสอบถามเพิ่มเติมเนื่องจากชุมชนบ้านกงมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด จึงอยากมีการส่งเสริมเป็นโฮมสเตย์มากกว่า

4) การประเมินศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงโดยภาพรวมนั้นมีศักยภาพมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้นมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากวัดคงไกรลาศนั้นเป็นที่รู้จักและเป็นถิ่นบึงของทั้งคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ และตลาดริมยม 2437 เป็นตลาดที่มีความเป็นเอกลักษณ์

5) การประเมินศักยภาพของชุมชนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นแล้วและเป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้มีโดยส่วนใหญ่แล้วมีศักยภาพมากถึงมากที่สุด ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากปัจจุบันมีกิจกรรมการท่องเที่ยว คือการร้องเรือชมบรรยากาศแม่น้ำยม ชมวิถีชีวิตการหาปลา และส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่ยังไม่มีแต่อนาคตนั้นต้องการที่จะทำ นั้นผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในการที่จะส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในฤดูน้ำหลาก

6) การประเมินศักยภาพด้านสินค้าและอาหารพื้นถิ่น โดยส่วนใหญ่แล้วมีศักยภาพมากที่สุด ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงมาก เช่น น้ำปลา ปลาร้า ขนมหึง ทองม้วน เป็นต้น

7) การประเมินศักยภาพด้านวัฒนธรรมและประเพณีส่วนใหญ่แล้วมีศักยภาพมากในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากประเพณีการแข่งขันเรือ และประเพณีกินปลาน้ำยมนั้นยังสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมือนในอดีตมากนัก

จากการประเมินศักยภาพพื้นที่ชุมชนบ้านกงนั้น มีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากปัจจัยที่ประเมินส่วนใหญ่แล้วมีศักยภาพมาก

ตารางที่ 1 ความถี่ของการให้ค่าคะแนนในการประเมินศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว

ผลการประเมิน ศักยภาพ	ค่าคะแนน						ค่าเฉลี่ย
	1 = น้อยที่สุด จำนวนคน (ร้อยละ)	2 = น้อย จำนวนคน (ร้อยละ)	3 = ปานกลาง จำนวนคน (ร้อยละ)	4 = มาก จำนวนคน (ร้อยละ)	5 = มากที่สุด จำนวนคน (ร้อยละ)	รวม จำนวนคน (ร้อยละ)	
1. ด้านกายภาพ							
1.1 อาคารเก่าแก่มี ความเป็นเอกลักษณ์ และสวยงามบริเวณ ริมทางหลวงชนบท หมายเลข 1055	6 (6.40)	4 (4.30)	26 (27.7)	33 (35.1)	25 (26.60)	94 (100.00)	3.71
1.2 อาคารมีความเป็น เอกลักษณ์บริเวณเกาะ กงมีลักษณะเด่นและ สวยงาม	4 (4.30)	5 (5.30)	22 (23.40)	23 (24.50)	40 (42.60)	94 (100.00)	3.96
1.3 สภาพฤดูน้ำหลาก น้ำที่เอ่อล้นจากแม่น้ำยม	7 (7.40)	-	24 (25.50)	48 (51.10)	15 (16.00)	94 (100.00)	3.68
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก							
2.1 ระบบคมนาคม ขนส่งที่มีความสะดวก	1 (1.10)	7 (7.40)	26 (27.7)	47 (50.00)	13 (13.80)	94 (100.00)	3.68
2.2 ถนนสายหลัก สาย รองผ่านพื้นที่	2 (2.10)	7 (7.40)	44 (46.80)	28 (29.80)	13 (13.80)	94 (100.00)	3.46
2.3 รถประจำทางผ่าน เช่นรถทัวร์	5 (5.30)	9 (9.60)	28 (29.80)	45 (47.90)	7 (7.40)	94 (100.00)	3.43
2.4 มีท่ารถ ท่าเรือ	2 (2.10)	11 (11.70)	54 (57.40)	20 (21.30)	7 (7.40)	94 (100.00)	3.20
2.5 ระบบไฟฟ้า	1 (1.10)	7 (7.40)	42 (44.7)	21 (22.30)	23 (24.50)	94 (100.00)	3.62
2.6 ประปาสะอาด	1 (1.10)	7 (7.40)	27 (28.70)	40 (42.60)	19 (20.20)	94 (100.00)	3.73
2.7 ไฟสว่างทางในพื้นที่ บ้านกง	3 (3.20)	6 (6.40)	26 (27.70)	41 (43.60)	18 (19.10)	94 (100.00)	3.69
2.8 อินเทอร์เน็ต	3 (3.20)	8 (8.50)	33 (35.10)	34 (36.20)	16 (17.00)	94 (100.00)	3.55
2.9 ระบบบำบัดน้ำเสีย ของชุมชน	25 (26.60)	27 (28.70)	35 (37.20)	7 (7.40)	-	94 (100.00)	2.26
2.10 สถานที่ทิ้งขยะ กำจัดขยะ	7 (7.40)	25 (26.60)	31 (33.00)	17 (18.10)	14 (14.90)	94 (100.00)	3.06
3. ด้านเศรษฐกิจ							
3.1 โรงแรมประเภทที่ 1	33 (35.10)	17 (18.10)	19 (20.20)	24 (25.50)	1 (1.10)	94 (100.00)	2.39
3.2 โรงแรมประเภทที่ 2	20 (21.30)	21 (22.30)	19 (20.20)	11 (11.70)	23 (24.50)	94 (100.00)	2.37
3.3 โฮมสเตย์	4 (4.30)	3 (3.20)	20 (21.30)	49 (52.10)	18 (19.10)	94 (100.00)	2.96
3.4 ร้านค้าขายของ พื้นถิ่น	4 (4.30)	3 (3.20)	20 (21.30)	49 (52.10)	18 (19.10)	94 (100.00)	3.79
3.5 รีสอร์ท	21 (22.30)	21 (22.30)	22 (23.40)	24 (25.50)	6 (6.40)	94 (100.00)	2.71

ตารางที่ 1 ความถี่ของการให้ค่าคะแนนในการประเมินศักยภาพรองรับการท่องเที่ยว (ต่อ)

3.6 ร้านก๋วยเตี๋ยวชาม กะลา	5 (5.30)	4 (4.30)	15 (16.00)	35 (37.20)	35 (37.20)	94 (100.00)	3.97
3.7 ร้านผัดไทยใบตอง	1 (1.10)	5 (5.30)	8 (8.50)	28 (29.80)	52 (55.30)	94 (100.00)	4.33
3.8 ตลาดปลา	2 (2.10)	3 (3.20)	10 (10.60)	37 (39.40)	42 (44.70)	94 (100.00)	4.21
4. ด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง							
4.1 วัดกโกรลาค	2 (2.10)	4 (4.30)	4 (4.30)	23 (24.50)	61 (64.90)	94 (100.00)	4.46
4.2 ตลาดริมยม 2437	4 (4.30)	2 (2.10)	6 (6.40)	25 (26.60)	57(60.60)	94 (100.00)	4.37
5. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว							
5.1 ชมวิถีชีวิตการหา ปลาช่วงฤดูน้ำหลาก	4 (4.30)	1 (1.10)	9 (9.60)	37 (39.40)	43 (45.7)	94 (100.00)	4.21
5.2 ชมภูมิปัญญาการ ใช้เรือ	3 (3.20)	3 (3.20)	10 (10.60)	36 (38.30)	41 (43.60)	94 (100.00)	4.37
5.3 นั่งรถคอกหมูน้ำ เที่ยวชมพื้นที่บ้านกง	1 (1.10)	6 (6.40)	11 (11.70)	30 (31.90)	46 (48.90)	94 (100.00)	4.21
5.4 ร่องเรือ ชม บรรยากาศแม่น้ำยม	4 (4.30)	3 (3.20)	11 (11.70)	32 (34.00)	44 (46.80)	94 (100.00)	4.16
5.5 กิจกรรมชมวิถีชีวิต การทำเครื่องมือจับปลา หาปลา	5 (5.30)	2 (2.10)	12 (12.80)	33 (35.10)	42 (44.70)	94 (100.00)	4.12
5.6 กิจกรรมไหว้หลวง พ่อโตวิหารลอย	2 (2.10)	7 (7.40)	7 (7.40)	20 (21.30)	58 (61.70)	94 (100.00)	4.33
5.7 สัมผัสวิถีชีวิตชาว เกาะกงในช่วงฤดูน้ำ หลาก	2 (2.10)	4 (4.30)	11 (11.70)	43 (45.70)	34 (36.20)	94 (100.00)	4.10
5.8 กินอาหารพื้นถิ่น บ้านกงบนเรือนแพ	4 (4.30)	3 (3.20)	16 (17.00)	45 (47.90)	26 (27.70)	94 (100.00)	3.91
6. ด้านสินค้าและอาหารพื้นถิ่น							
6.1 ขนมผิง ขนมทอง ม้วน	4 (4.30)	3 (3.20)	5 (5.30)	18 (19.10)	64 (68.10)	94 (100.00)	4.44
6.2 ปลา ร้า น้ำปลา ปลา เกลือ ปลาอย่าง เป็นต้น	3 (3.20)	6 (6.40)	3 (3.20)	21 (22.30)	61 (64.90)	94 (100.00)	4.39
6.3 ผลิตภัณฑ์จากปลา แม่น้ำยม	2 (2.10)	5 (5.30)	6 (6.40)	22 (23.40)	59 (62.80)	94 (100.00)	4.39
7. ด้านวัฒนธรรมและประเพณี							
7.1 ประเพณีการแข่งขันเรือ	3 (3.20)	5 (5.30)	17 (18.10)	25 (26.60)	44 (46.80)	94 (100.00)	4.09
7.2 ประเพณีกินปลา น้ำยม	3 (3.20)	3 (3.20)	12 (12.80)	32 (34.00)	44 (46.80)	94 (100.00)	4.18

3.2 การประเมินศักยภาพความปลอดภัยในช่วงฤดูน้ำหลาก (ดังตารางที่ 2)

1) การประเมินศักยภาพด้านภูมิอากาศ โดยรวมนั้นมีศักยภาพปานกลาง เนื่องจากพื้นที่ชุมชนบ้านกอนั้นมีอุณหภูมิสูงในฤดูร้อน และนอกจากนี้จากการให้ข้อมูลของคนในพื้นที่นั้น กล่าวว่า มีแหล่งน้ำมันอยู่ใกล้จึงทำให้อุณหภูมิสูงขึ้นอีก ส่วนฤดูฝนนั้นมีฝนมากจึงเกิดน้ำหลากในพื้นที่ชุมชน และคนในชุมชนชอบฤดูน้ำหลากมากกว่าแล้ง เนื่องจากเมื่อถึงฤดูน้ำหลากมีอาชีพที่เกิดขึ้น เช่น หาปลา ร่องเรือชมวิถีชีวิต สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

2) การประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น มีศักยภาพมากในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ หากมีการจัดการพื้นที่ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นการร่วมมือของคนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ด้วย

3) การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยในช่วงฤดูน้ำหลากนั้นมีศักยภาพมากในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้ฤดูน้ำหลาก เนื่องจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตนั้นมีความเสี่ยงในการท่องเที่ยว ดังนั้น ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มาตรการการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจึงสำคัญมาก ๆ จากผลการประเมินศักยภาพของพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ชุมชนบ้านกอนั้นสามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลากได้ เนื่องจากพื้นที่มีศักยภาพโดยเฉพาะในช่วงฤดูน้ำหลาก เดือนมิถุนายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน และมีมาตรการด้านความปลอดภัย และมีการประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยอยู่ในเกณฑ์มาก จึงนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ในช่วงฤดูน้ำหลาก

ตารางที่ 2 ความถี่ของการให้คะแนนในการประเมินศักยภาพความปลอดภัยในช่วงฤดูน้ำหลาก

ผลการประเมินศักยภาพ	ค่าคะแนน						ค่าเฉลี่ย
	1 = น้อยที่สุด จำนวนคน (ร้อยละ)	2 = น้อย จำนวนคน (ร้อยละ)	3 = ปานกลาง จำนวนคน (ร้อยละ)	4 = มาก จำนวนคน (ร้อยละ)	5 = มากที่สุด จำนวนคน (ร้อยละ)	รวม จำนวนคน (ร้อยละ)	
1. ด้านภูมิอากาศ							
1.1 ปริมาณฝน	5 (5.30)	4 (4.30)	45 (47.90)	31 (33.00)	9 (9.60)	94 (100.00)	3.37
1.2 อุณหภูมิ	2 (2.10)	11 (11.70)	51 (54.30)	29 (30.90)	1 (1.10)	94 (100.00)	3.17
2. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว							
2.1 พัฒนา บูรณะ พื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม	5 (5.30)	2 (2.10)	19 (20.20)	49 (52.10)	19 (20.20)	94 (100.00)	3.80
2.2 เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ	1 (1.10)	5 (5.30)	20 (21.30)	48 (51.10)	20 (21.30)	94 (100.00)	3.86

ตารางที่ 2 ความถี่ของการให้ค่าคะแนนในการประเมินศักยภาพความปลอดภัยในช่วงฤดูน้ำหลาก (ต่อ)

2.3 การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่	2 (2.10)	3 (3.20)	23 (24.50)	35 (37.20)	31 (33.00)	94 (100.00)	3.96
2.4 การร่วมจัดทำแผนส่งเสริมพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับหน่วยงานรัฐ	1 (1.10)	5 (5.30)	21 (22.30)	32 (34.00)	35 (37.20)	94 (100.00)	4.01
2.5 เร่งฟื้นฟูพื้นที่ที่ประชาชนในพื้นที่ร่วมมือกับท้องถิ่น	2 (2.10)	6 (6.40)	21 (22.30)	28 (29.80)	37 (39.40)	94 (100.00)	3.98
2.6 เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวกสร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอารัดเอาเปรียบ	-	6 (6.40)	22 (23.40)	27 (28.70)	39 (41.50)	94 (100.00)	4.05
2.7 บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์ หรือกิจกรรมชุมชน	1 (1.10)	6 (6.40)	22 (23.40)	31 (33.00)	34 (36.20)	94 (100.00)	4.06
2.8 ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว	1 (1.10)	6 (6.40)	22 (23.40)	31 (33.00)	34 (36.20)	94 (100.00)	3.97
2.9 มีจุดเช็คกัท้องถิ่น	3 (3.20)	4 (4.30)	23 (24.50)	28 (29.80)	36 (38.30)	94 (100.00)	3.96
3. ด้านความปลอดภัยในช่วงฤดูน้ำหลาก							
3.1 การเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์น้ำและการเตือนภัย	4 (4.30)	1 (1.10)	15 (16.00)	45 (47.90)	29 (30.90)	94 (100.00)	4.00
3.2 การใช้ระบบน้ำเพื่อลดอัตราการไหลในลำน้ำหลักเพื่อป้องกันพื้นที่สำคัญ	3 (3.20)	4 (4.30)	17 (18.10)	66 (70.20)	4 (4.30)	94 (100.00)	3.68
3.3 การสร้างพื้นที่ปิดล้อมเพื่อป้องกันน้ำท่วมพื้นที่สำคัญ	2 (2.10)	6 (6.40)	22 (23.40)	59 (62.80)	5 (5.30)	94 (100.00)	3.63
3.4 มาตรการป้องกันน้ำท่วมผิวจราจรบนถนนสายรอง	1 (1.10)	4 (4.30)	23 (24.50)	60 (63.80)	6 (6.40)	94 (100.00)	3.70
3.5 ยกพื้นอาคารสูง	1 (1.10)	4 (4.30)	20 (21.30)	40 (42.60)	29 (30.90)	94 (100.00)	3.98
3.6 วัสดุอาคารมีความแข็งแรงรับแรงปะทะของกระแสน้ำ	1 (1.10)	3 (3.20)	23 (24.50)	38 (40.40)	29 (30.90)	94 (100.00)	3.97
3.7 มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยทางน้ำ	-	4 (4.30)	20 (21.30)	40 (42.60)	30 (31.90)	94 (100.00)	4.02
3.8 เมื่อนั่งเรือชมบรรยากาศแม่น้ำยมมีการใส่เสื้อชูชีพตลอดเวลา	1 (1.10)	5 (5.30)	18 (19.10)	33 (35.10)	37 (39.40)	94 (100.00)	4.06

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาทั้งจากการลงพื้นที่สำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประเมินศักยภาพของชุมชน และการศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องนั้น ชุมชนบ้านกงมีลักษณะทางกายภาพที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประกอบด้วย มีอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงาม เก่าแก่ บริเวณริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1055 ฤดูน้ำหลากที่เกิดขึ้นทุกปีในพื้นที่อื่นคิดว่าเป็นปัญหา แต่ชุมชนบ้านกงนั้นเป็นโอกาสสามารถสร้างรายได้ให้กับพื้นที่ บริเวณเกาะกงเป็นบริเวณที่น้ำหลากเป็นชุมชนกลางน้ำทุกปี และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น วัดกงไกรลาศ ตลาดริมยม 2437 มีอาหารพื้นถิ่น และสินค้าพื้นถิ่นที่มีชื่อเสียง เช่น ขนมผิง ทองม้วน สินค้าแปรรูปจากปลาพื้นถิ่นบริเวณตลาดปลาที่มีชื่อเสียง เช่น ปลาร้า น้ำปลา เป็นต้น วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่สูญหายไปแล้วยังสืบทอดอยู่ และยังอยากให้มีการให้พื้นที่พูกกลับมา อาทิเช่น การทอดผ้าป่าทางเรือ การแข่งเรือ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานนั้นยังมีที่ด้อยและไม่ดีเพียงพอแล้วและยังไม่เพียงพอเมื่อส่งเสริมพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงเสนอแนะในการเพิ่มพื้นที่จุดดึงดูด และการมีระบบน้ำเสียของชุมชนเนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีระบบน้ำเสีย และจุดดึงดูดยังมีน้อย ในอนาคตหากมีการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นขยะเพิ่มมากขึ้น และด้านความปลอดภัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากส่งเสริมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤต (ฤดูน้ำหลาก) ซึ่งชุมชนบ้านกงมีความเป็นเอกลักษณ์ คือ สามารถอยู่ร่วมกับฤดูน้ำหลากได้ และมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก เช่น การแข่งเรือ การร่อนเรือชมวิถีชีวิตและการทบทวนเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความปลอดภัยและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญมากโดยเสนอแนะจุดที่ตั้งสำหรับหน่วยกู้ภัยหรือหน่วยปฐมพยาบาล และเสนอแนะให้สร้างโฮมสเตย์เนื่องจากในปัจจุบันชุมชนบ้านกงยังไม่มีโฮมสเตย์ในพื้นที่ และเสนอเส้นทาง การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับโฮมสเตย์และกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก สถานที่ที่มีชื่อเสียงของชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เรื่องความปลอดภัยในการท่องเที่ยวช่วงฤดูน้ำหลาก โดยเสนอแนะจุดที่ตั้งสำหรับหน่วยกู้ภัยหรือหน่วยปฐมพยาบาล เพื่อรองรับและดูแลความปลอดภัยจากอุบัติเหตุทางน้ำหรืออุบัติเหตุที่สามารถเกิดขึ้นได้ไม่ทันตั้งตัวกับนักท่องเที่ยวหรือกับคนในชุมชน ซึ่งเสนอบริเวณศาลาริมน้ำตรงวัดกงไกรลาศ ซึ่งมีความเหมาะสมในเชิงพื้นที่เนื่องจากติดกับถนนที่มีทางเข้าออกได้อย่างสะดวกและใกล้กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1055 เชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียงและติดกับแม่น้ำยมซึ่งเป็นบริเวณส่งเสริมการท่องเที่ยว และจุดที่เสนอเป็นจุดสำหรับหน่วยกู้ภัยหรือหน่วยปฐมพยาบาลนั้นห่างจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกงไกรลาศ 300 เมตร ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 นาที และห่างจากโรงพยาบาลกงไกรลาศประมาณ 4.8 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาประมาณ 9 – 10 นาที และเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เข้ามาจัดการดูแลโครงการนี้ (ดังภาพที่ 5)

2. การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สถานที่ทั้งขยะมีศักยภาพปานกลาง และระบบบำบัดน้ำเสียมีศักยภาพน้อย จึงควรปรับปรุงและแก้ไขเรื่องระบบน้ำเสียชุมชน เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีหรือยังไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ โดยหน่วยงานท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาปรับปรุงและแก้ไข และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ เช่น การร่อนเรือเมื่อน้ำขะไปบนเรือต้องมีการนำกลับมาด้วย (ดังภาพที่ 5)

3. การประเมินศักยภาพโฮมสเตย์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจุบันยังไม่มีโฮมสเตย์ในพื้นที่ และจากการให้ข้อมูลเพิ่มเติมของคนในพื้นที่นั้นกล่าวว่าเคยมีโฮมสเตย์ในอดีตเมื่อหลายปีที่แล้วและตัวแทนของชุมชนบ้านกงและชาวเกาะกงนั้น ให้ความคิดเห็นในการสนับสนุนในการสร้างโฮมสเตย์ จึงเสนอแนะเรื่องการสร้างโฮมสเตย์มี 2 รูปแบบ ประกอบด้วย

3.1 การสร้างบริเวณพื้นที่ว่างซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะบริเวณเกาะกง โดยเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการขยายภาพที่ 6 บริเวณที่ 1 และบริเวณที่ 2 นั้น แสดงให้เห็นว่า มีการสร้างบ้านเต็มพื้นที่แล้ว จึงมีพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นพื้นที่ว่างในบริเวณที่ 3 ที่สามารถส่งเสริมในการสร้างบ้านขึ้นมาใหม่ เพื่อสร้างเป็นโฮมสเตย์โดยเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ และการกำหนดพื้นที่ว่างที่แสดงให้เห็นนั้น เนื่องจากบริเวณที่ 3 มีต้นสะตอใหญ่ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีประวัติและความสำคัญของชาวเกาะกงจากการบอกเล่านั้น กล่าวว่าต้นสะตอใหญ่ในสมัยอดีตที่บริเวณยังอยู่แบบเรือนแพนั้นได้ใช้ต้นสะตอเป็นที่ยึดเหนี่ยวแพโดยการนำแพมาผูก นอกจากนี้ สมัยอดีตมีการทำคลอดโดยหมอตำแยได้นำรถมาฝังไว้ที่บริเวณต้นสะตอ

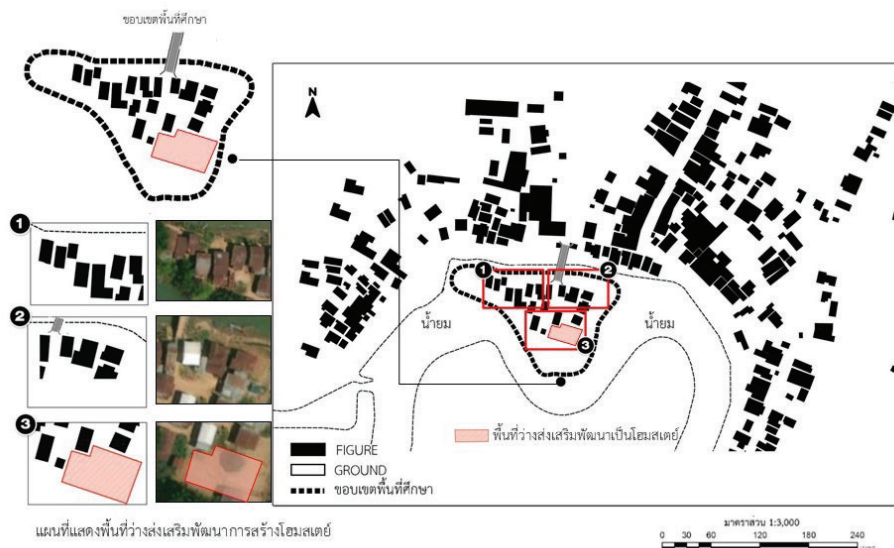
3.2 การทำโฮมสเตย์บริเวณบ้านที่ไม่มีคนอาศัยอยู่หรือเป็นบ้านร้างบ้านเก่า หรือบ้านที่มีคนอาศัยอยู่น้อย โดยจากการสอบถามเจ้าของบ้านนั้นยินดีที่จะซ่อมแซมบ้าน หากมีการส่งเสริมทำเป็นโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวหรือมีโครงการจริง ซึ่งทั้งบ้านที่อยู่บนเกาะกง และบ้านบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะชาวบ้านเกาะกงนั้นสามารถดูแลเรื่องอาหารให้กับนักท่องเที่ยวได้โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมให้เยี่ยมชมวิถีชีวิตของชาวเกาะกง วิถีชีวิตการใช้เรือพาย การชมบรรยากาศ และการกินอาหารพื้นถิ่น เรียนรู้การจับปลาในฤดูน้ำหลาก และบ้านที่ไม่มีอาศัยอยู่ บ้านร้าง หรือบ้านที่มีคนอาศัยอยู่น้อยเสนอให้เทศบาลลงเฝ้าดูหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปหารือกับเจ้าของบ้านเพื่อผลักดันให้มีโฮมสเตย์ และควรมีการสร้างชมรมกลุ่มโฮมสเตย์เพื่อมีผู้นำและผู้ตาม เพื่อสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการติดต่อ โดยต้องหารือกันในกลุ่มชุมชนเรื่องการมีส่วนร่วมในการทำโฮมสเตย์ว่ามีบ้านหลังใดที่สนใจเข้าร่วมชมรม มีจำนวนทั้งหมดกี่หลัง และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้วันละกี่คน และมีการจัดคิวบ้านในการรองรับนักท่องเที่ยว หากต้องการให้พื้นที่ยังคงธรรมชาติที่ไม่เสื่อมโทรม และยั่งยืน จึงควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนเพิ่มเติมด้วย

4. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านกง ส่งเสริมจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งในพื้นที่ชุมชนบ้านกงนั้นเป็นพื้นที่เชิงวัฒนธรรมเป็นชุมชนวิถีชีวิต ในปัจจุบันนั้นในช่วงฤดูน้ำหลากนั้นมีกิจกรรมและประเพณีที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การดำรงชีวิตที่สัมพันธ์กับฤดูน้ำหลาก การหาปลา การร้องเรือชมวิถีชีวิต ประเพณีการแข่งขันแข่งเรือ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีกินปลาน้ำยม ตลาดริมยม 2437 อาหารพื้นถิ่น การแปรรูปปลา นมัสการหลวงพ่อดาวทิศาชลอย ถนนสตรีทอาร์ตสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนบ้านกงและมีอาคารที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน มีการเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องความหลากหลายของกิจกรรมที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นที่สอดคล้องกับชุมชน ประกอบด้วย การชมวิถีชีวิตการหาปลา การชมภูมิปัญญา การใช้เรือ การนั่งรถคอกหมูเที่ยวชมในพื้นที่ ชมการทำเครื่องมือการจับปลา สัมผัสวิถีชีวิตของชาวเกาะกงที่อาศัยอยู่กับน้ำหลาก ในช่วงฤดูน้ำหลาก กิจกรรมการเรียนรู้การทำขนมผิง ขนมทองม้วน การเรียนรู้การแปรรูปปลา เช่น ปลาร้า

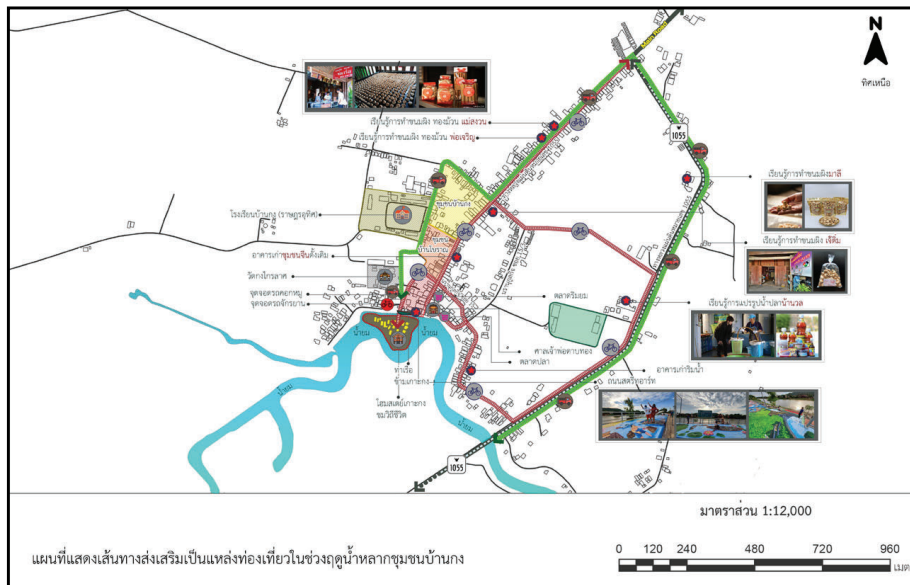
ปลาเกลือ ปลาอย่าง ในตลาดปลา และการเรียนรู้การทำน้ำปลาซึ่งมีชื่อเสียงของชุมชนบ้านกง นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นจากผู้แทนในพื้นที่ให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ (one day trip) หรือทั้งการค้างคืน สร้างจุดเช็คอิน และความคิดเห็นว่าเสนอทำเป็นเวิร์คช็อป (workshop) หรือการสร้างกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่นั้นได้ร่วมมือลงมือทำเรียนรู้ ซึ่งจุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ส่งเสริมให้มีการปั่นจักรยานท่องเที่ยวในชุมชน หรือการใช้รถคอกหมู ซึ่งปัจจุบันมีน้อยลงให้นำกลับมาฟื้นฟูโดยการให้นำนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ (ดังภาพที่ 7)

ภาพที่ 5 ผังแสดงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและความปลอดภัย

ภาพที่ 6 ผังแสดงพื้นที่ว่างส่งเสริมพัฒนาสร้างโฮมสเตย์บริเวณเกาะกง

ภาพที่ 7 ผังแสดงเส้นทางส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงฤดูน้ำหลากชุมชนบ้านกง

5. ควรมีการสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว และเก็บข้อมูลในช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านกง เนื่องจากลักษณะทางกายภาพ และฤดูกาลที่ต่างกันไป เพื่อสามารถเปรียบเทียบช่วงฤดูที่มีความเหมาะสมในการมาท่องเที่ยวชุมชนบ้านกงมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Bhumibhamorn, P. (2019). *Rupbaep karn thongthiao choeng arhan thi pen mit kap singwaetlom nai phuenthi Baan Kohklang, tambon KhlongPrasong amphoe Mueang, changwat Krabi*. (In Thai) [Gastronomic tourism model for environment – friendly at Baan Kohklang, Klongprasong sub-district, Mueang district, Krabi province, Thailand] (Doctoral dissertation). Songkla: Songkla University.
- Boonyapak, W. (1986). *Phonkrathop khong utsahakam thongthiao to moradok sinlapa watthanatham*. (In Thai) [Concepts regarding the potential of tourist attractions: The impact of tourism industry on cultural heritage]. *TAT Review Magazine*, 5 (2), 40-42.
- Department of Local Administration, Ministry of Interior. (2006). *Matrathan karn songsoem karn thongthiao*. (In Thai) [Standard of tourism promotion]. Retrieved May 16, 2022, from http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/22/22.htm
- Dickman, S. (1996). *Karn thongthiao khokhwam bueangton*. (In Thai) [Tourism: an introductory text]. Sydney: Hodder Education.

- Jittangwattana, B. (2005). **Karn phatthana karn thongthiao baep yangyuen.** (In Thai) [Sustainable tourism development]. Bangkok: Press & design company limited.
- Marome, W. (2019). **Climate change kap karn khit mai rueang phangmueang lae karn prap rupbaep chiwit khong khon nai mueang.** (In Thai) [Climate change and rethinking urban planning and reshaping urban life]. Retrieved May 16, 2022, from <https://www.the101.world/climate-change-and-rethinking-about-urban-planing-and-changing-in-urban-people-lifestyle/>
- National Statistical Office of Thailand. (n.d.). **Sathiti karn thongthiao lae kila.** (In Thai) [Tourism and sport]. Retrieved February 24, 2022, from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspx>
- Phongprayoon, C. (1993) **Karn tang thinthan manut thruesadi lae naeo patibat.** (In Thai) [Human settlement theory and practice]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pujinda, P. & Yosapol, B. (2016). Naeo khit karn phatnamueang tonbaep. (In Thai) [Urban design guideline for specific purposed towns]. **Journal of Environmental Design**, 3 (1), 22-43.
- Ratanasuwongchai, N. (2011). **Konlayut karn phatthana karn thongthiao choeng watthanatham.** (In Thai) [Cultural tourism development strategies]. *Humanities Journal*, 18 (1), 31-50.
- Sirathu, W. (2008). **Sakkayaphap laeng thongthiao choeng niwet nai amphoe Khao Kho changwat Phetchabun.** (In Thai) [Potential of ecotourism destinations in Khao Kho district Phetchabun province] (Master's thesis). Udonthani: Udonthani Rajabhat University.
- Thairat Online. (2022). **Ruchak phukhaofai Sakurajima, yak thi mai khoei lap lai, kap laeng thongthiao thammachat an na thueng.** (In Thai) [Sakurajima volcano, a giant that never sleeps, is a breathtaking natural attraction]. Retrieved August 10, 2022, from <https://www.thairath.co.th/lifestyle/travel/2454288>
- Thongma, W. (2016). **Karn thongthiao doi chumchon samrap karn phatthana khunnaphap chiwit khong chumchon nai khet thidin pamai.** (In Thai) [Community based tourism: CBT for improving the quality of life of communities in forest land areas]. Retrieved March 20, 2022, from <https://www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc>
- Travel Around The World. (n.d.). **Tonle sap chiwit sainam lae karnwela.** (In Thai) [Tonle sap lake, life, water, and time]. Retrieved May 16, 2022, from <https://www.travelaroundtheworld-mag.com/travel/tonlesap350/>
- Yamane, T. (1973). **Statistic : an introductory analysis.** New York: Harper & Law.